

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 41.884.100
Одеського державного університету
внутрішніх справ
доктору юридичних наук, професору
Дар'ї БАЛАБАНОВІЙ

ВІДГУК

**офіційного опонента, кандидата юридичних наук, професора
Левченка Юрія Олександровича на дисертацію Бобчинського
Павла Миколайовича «Кримінальна відповідальність за
порушення недоторканності житла» на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми обумовлюється тим, що в умовах трансформації українського суспільства, зростання ролі прав людини та посилення вимог до діяльності правоохоронних органів. Конституція України гарантує недоторканність житла, як одне з ключових прав особи, однак на практиці спостерігається систематичне порушення цього права – як з боку приватних осіб, так і з боку представників державних органів. Особливу актуальність тема набуває у зв'язку з: збройним конфліктом в Україні, що спричинив збільшення випадків незаконного проникнення до житла під час бойових дій або тимчасової окупації; частими перевищеннями повноважень правоохоронними органами, коли обшуки або візити до громадян відбуваються без належного процесуального оформлення; правовими колізіями у кваліфікації діянь, коли одні й ті самі дії можуть кваліфікуватися за різними статтями, що створює загрозу зловживань і правової невизначеності. Крім того, актуальність зумовлена потребою гармонізації національного законодавства з практикою Європейського суду з прав людини, яка встановлює високі стандарти захисту приватного життя. Українська судова практика не завжди адекватно враховує ці стандарти (відповідні санкції, які можуть включати штрафи, арешт чи позбавлення волі.

Крім того, законодавство передбачає й інші норми, що регламентують порядок здійснення обшуків та інших процесуальних дій, спрямованих на дотримання прав громадян і забезпечення законності під час проведення слідчих дій), що свідчить про необхідність глибшого аналізу проблем кваліфікації та відповідальності у справах про порушення недоторканності житла.

Право на недоторканність житла – один із ключових елементів системи прав і свобод людини, гарантованих Конституцією України (ст. 30). В умовах воєнного стану, реформ правоохоронної та судової систем, активного застосування новітніх технологій, а також частих порушень з боку посадових осіб – проблема дотримання цього права набула особливої актуальності. Незаконне проникнення до житла, обшук без належної санкції суду, застосування сили, усе це викликає суспільний резонанс і підриває довіру до органів державної влади. Водночас правозастосовна практика виявляє численні проблеми з кваліфікацією таких дій та притягненням винних до відповідальності. Отже, застосування статті 162 Кримінального кодексу України має особливу важливість у забезпеченні прав людини на приватність і недоторканність житлового простору.

Наведене свідчить про те, що дисертація Бобчинського Павла Миколайовича «Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності житла» з урахуванням сучасного стану кримінального, кримінального процесуального законодавства та правоохоронної діяльності є надзвичайно **актуальним**, оскільки розкриває сутність механізму негативних особистісних властивостей та генезису кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла як суспільно небезпечного, протиправного діяння, що посягає на суспільні відносини у сфері особистих прав та свобод людини.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

У ході вивчення дисертації та наукових публікацій автора, з'ясовано, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, є обґрунтованими і переконливими. Дослідження є структурованим,

послідовним та логічно пов'язаним, відповідає поставленій меті та завданням, заявленим у роботі. Автором використано значну кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти України. Дослідження здійснено, спираючись на узагальнені дані, отримані під час аналізу статистичних показників, а також зведені дані Державної судової адміністрації України про осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання за 2019-2024 роки; дані Офісу Генерального прокурора про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування; показники судової статистики за 2019 – січень-липень 2025 рр., матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень, а також опублікованої слідчо-судової практики, окремі ухвали (вироки) суду щодо призначення покарань за порушення недоторканності житла за 2019-2025 рр.

Основні результати дослідження викладено у 8 наукових працях, з яких: чотири фахових видання з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України та апробовано на чотирьох всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях. Вивчення дисертації та оцінка наукових публікацій автора дає підстави стверджувати про обґрунтованість результатів дослідження у галузі кримінального права, як для теоретичного, так і практичного застосування в межах заявлених автором мети та завдань.

Нами зафіксовано уміле використання автором широкого спектру сучасних методів наукового пошуку, що також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих дисертантом висновків і рекомендацій. Дослідження Бобчинського П.М. виконано на високому науковому рівні, наукові публікації відображають основний зміст усіх розділів дисертації.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. За своїм змістом дисертація Бобчинського П.М. є одним з перших комплексних монографічних досліджень, в якому надано

кримінально-правовому аналізу суспільних відносин, що виникають під час порушення недоторканності житла. У роботі сформовано ряд нових кримінально-правових положень, висновків та рекомендацій, котрі мають важливе теоретичне і практичне значення.

Автором вперше: 1) надано пропозицію щодо зміни назви та змісту диспозиції кримінального правопорушення, передбаченого ст. 162 КК України, у такій редакції: *«Незаконне проникнення до володіння»*: ч. 1 *«Незаконне проникнення до володіння, незаконне проведення в них огляду чи обшуку, а так само незаконне виселення чи інші дії, що порушують недоторканність володіння громадян»*. Указані зміни дозволять уникнути термінологічних суперечностей у тлумаченні понять «житло» та «інше володіння», які запропоновано об'єднати в один термін «володіння», і зробіть застосування норми більш послідовним; 2) доведено, що для вдосконалення вітчизняного законодавства про кримінальну відповідальність слід використати позитивний досвід зарубіжних країн, зокрема, передбачити порушення недоторканності житла не лише через дії, але й через бездіяльність (не залишення житла винним); закріпити додаткову кваліфікуючу ознаку порушення недоторканності житла: учинення злочину групою осіб за попередньою змовою; визнати порушення недоторканності житла або іншого володіння особи злочином приватного обвинувачення; 3) обґрунтовано необхідність додаткових кваліфікуючих ознак на підставі вивчення досвіду зарубіжних країн. Відповідні зміни до ч. 2 ст. 162 КК України викладено в такій редакції: *«2. Ті самі дії, учинені особою з використанням службового становища або із застосуванням насильства чи з погрозою його застосування або вчинені групою осіб або з використанням спеціальних технічних засобів»*; 4) надано опис найбільш поширених рис особи кримінального правопорушника, який учиняє суспільно небезпечне діяння у вигляді порушення недоторканності житла (ст. 162 КК України): кримінологічний портрет типового злочинця, що вчиняє порушення недоторканності житла; 5) здійснено зіставлення законодавчого закріплення і

правозастосовної практики щодо невідповідності практики застосування закріплених у санкції ст. 162 КК України видам і розмірам покарання, зокрема покаранню у виді позбавлення волі відносно ч. 1 ст. 162 КК України, проте не передбаченого санкцією відповідної статті.

Автор наголошує на окремі положення, а саме: установлення обставин (підстав) та чинників соціальної обумовленості ст. 162 КК України, що ця норма відповідає критеріям високої суспільної небезпечності, відносної поширеності та необхідності захисту конституційних прав громадян. Застосування кримінально-правових заходів, незважаючи на те, що це є крайньою мірою, у цьому випадку є виправданим, оскільки вони забезпечують захист фундаментальних цінностей суспільства; 2) установленно, що історично процес формування кримінально-правової охорони відбувався від її відсутності у законодавстві до поступового збільшення, який має такі етапи: *перший етап з 1917 до 1921 р., другий етап з 1922 по 1960 р.; третій етап, пов'язаний загостренням кризи радянської системи та народженням незалежної України, з 1960 р. до прийняття чинного КК України 2001 р., четвертий етап - від 2001 р. до теперішнього часу.*

В роботі містяться і інші положення, висновки та пропозиції теоретичного і практичного характеру, які істотно розширюють наукові знання про кримінальну відповідальність за порушення недоторканності житла як суспільно небезпечного, протиправного діяння, що посягає на суспільні відносини у сфері особистих прав та свобод людини, вдосконалення кримінально-правової норми та практики її застосування.

Наукові публікації, відображають основний зміст усіх розділів дисертації, а також основні положення і результати дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Автором проаналізовано, узагальнено та збагачено фундаментальні дослідження вітчизняних та зарубіжних учених у сфері кримінального права, кримінального процесуального законодавства та кримінально-виконавчого права, досліджені

суспільні відносини, що складаються при застосуванні до осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних правопорушень, різних форм реалізації кримінальної відповідальності.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертації виявилися наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, у галузі філософії, загальної теорії держави і права, кримінології, кримінального, кримінального процесуального, кримінально-виконавчого права, психології; положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які регламентують при застосуванні до осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних правопорушень, різних форм реалізації кримінальної відповідальності.

Автором досягнуто мету дослідження, а саме: теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, яке полягає в наданні кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла як суспільно небезпечного, протиправного діяння, що посягає на суспільні відносини у сфері особистих прав та свобод людини, пропозиції й рекомендації щодо вдосконалення редакції кримінально-правової норми та практики її застосування.

Крім цього, автором для досягнення мети та завдань дисертаційного дослідження використано широкий методологічний інструментарій.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Не викликають заперечень ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Останні забезпечуються використанням таких методів і методологічних підходів, зокрема: *діалектичний метод* – під час формулювання таких понять як «житло», «інше володіння» «недоторканність», які використовуються в Особливій частині КК України (розділи 2, 3); *метод історико-правового аналізу* – при дослідженні генезису кримінально-правових норм про відповідальність за порушення

недоторканності житла (підрозділ 1.2); *порівняльно-правовий метод* – при визначенні особливостей регламентації відповідальності за порушення недоторканності житла у кримінальному законодавстві зарубіжних країн, а також у розмежуванні із іншими складами кримінальних правопорушень (підрозділи 1.3, 3.1, 3.2); *системно-структурний* – при з’ясуванні внутрішньої побудови і взаємозумовленості структур відповідної норми кримінального законодавства України (розділи 2, 3); *аналізу та синтезу* – при визначенні об’єктивних та суб’єктивних ознак кримінального порушення за порушення недоторканності житла (підрозділ 2.1, 2.2, 3.1, 3.2) *статистичні методи* – при вивченні емпіричної бази дослідження (підрозділи 2.2, 3.3)

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані дисертантом у роботі висновки і пропозиції впроваджені і використовуються у освітньому процесі, науковій та практичній діяльності, на що вказують акти впровадження у додатках дисертації, а саме у: *правотворчості* – для вдосконалення кримінального законодавства України в частині усунення недоліків і внесення відповідних змін до ст. 162 КК України; *правозастосовній діяльності* – під час здійснення кримінально-правової кваліфікації кримінального правопорушення, передбаченого ст. 162 КК України та його розмежуванні з іншими кримінальними правопорушеннями, що мають спільну ознаку, тобто таку, яка має однаковий зміст у кількох складах кримінальних правопорушень закріплених в Особливій частині КК України ; *науково-дослідній роботі* – для теоретичних розробок, пов’язаних з кваліфікацією кримінального правопорушення, передбаченого ст. 162 КК України (Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження у наукову діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 15.08.2025 р.); *освітньому процесі* – для здобувачів вищої освіти під час викладання курсу Загальної та Особливої частини кримінального права та відповідних спецкурсів (Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес Одеського державного університету внутрішніх справ від 15.08.2025 р.).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Структура та зміст дисертаційного дослідження Бобчинський П.М. на тему «Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності житла» характеризується логічно побудованою, зумовленою поставленими метою та завданнями дослідження, його об'єктом і предметом, відповідає логіці наукового пошуку. Має чітку структуру, визначену вимогами, що викладені у положеннях МОН.

Композиційно складається з анотації, списку опублікованих праць, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 255 сторінок, з них основний зміст роботи складає 204 сторінки, список використаних джерел з 259 найменувань на 28 сторінках.

В **анотації** дисертації автором викладено в стислій формі основні здобутки та отримані результати, тези, ідеї, категорії та поняття, застосуванні до осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних правопорушень, різних форм реалізації кримінальної відповідальності

У вступі обґрунтовано вибір теми дисертації та її актуальність, визначено мету, об'єкт, предмет дисертаційного дослідження, поставлено завдання дослідження. Зазначено зв'язок роботи із науковими темами, програмами, планами. Представлено методи дослідження із зазначенням підрозділів в яких вони використовувалися. Окреслено наукову новизну отриманих результатів, практичне значення отриманих результатів та описано дані щодо реалізації основних теоретичних положень та практичних результатів.

Перший розділ присвячений науковій теоретичній розробки кримінально-правовому аналізу суспільних відносин, що виникають під час порушення недоторканності житла. Їхній науковий вклад у розроблення цієї проблематики є беззаперечним. Однак їхні дослідження обмежувалися попередніми періодами розвитку законодавства та правозастосовної практики, починаючи з 1917 р. до 1921 р., коли на тлі відновлення української

державності на конституційному рівні було закріплено гарантії недоторканності житла. Другий етап тривав із 1922 р. до 1960 р. і позначався значним регресом у захисті права на недоторканність житла. Третій етап починається з 1960 р. і триває до прийняття чинного КК України у 2001 р. Він супроводжувався загостренням кризи радянської системи та переходом до незалежної України. Значних зрушень у цьому напрямку вдалося досягти лише після прийняття Конституції України в 1996 р. Четвертий етап триває з 2001 р. до сьогодні, характеризується значним кроком уперед у нормативному регулюванні. У чинному КК України вперше закріплено норми, що забезпечують охорону базових компонентів права на повагу до приватного та сімейного життя людини, зокрема недоторканність житла як одну з фундаментальних засад.

Автором детально проаналізовано такі обставини (підстави) та чинники соціальної зумовленості ст. 162 КК України: суспільна небезпечність діяння; співвідношення позитивних і негативних наслідків встановлення кримінальної відповідальності; типовість і достатня поширеність антигромадської поведінки, але з урахуванням ступеня їхньої суспільної небезпечності; динаміка суспільно небезпечних діянь; забезпечення державою захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина, передбачених розділом II Конституції України. Визначено, що посягання на недоторканність житла чи іншого володіння особи має виняткову суспільну небезпечність, показником якої виступають відповідні санкції. Окрім обставин (підстав) соціальної зумовленості ст. 162 КК України визначені й чинники, до яких належать: 1) соціально кримінологічний; 2) конституційної адекватності; 3) нормативно-правовий; 4) психологічний; 5) історичний; 6) міжнародно-правовий.

Автор наголошує, що на підставі системно порівняльного дослідження кримінального законодавства окремих зарубіжних держав визначено, що там діє ефективний механізм для захисту недоторканності житла або іншого

володіння особи. Практично в усіх країнах відповідальність за порушення недоторканності житла передбачена окремими статтями кримінальних кодексів. Під час удосконалення українського законодавства слід урахувати позитивний досвід інших держав: зокрема відповідальність не лише за порушення недоторканності житла особи, але й за аналогічні дії щодо приміщень, які перебувають у власності юридичних осіб; порушення недоторканності житла як шляхом активних дій, так і через бездіяльність; додаткову кваліфікуючу ознаку таких злочинів (їх учинення за попередньою змовою групою осіб), а також порушення недоторканності житла або іншого володіння особи злочином приватного обвинувачення.

У другому розділі автор наголошує про важливість суспільної небезпечності цього злочину, при якому потерпілим визнається не лише власник, а й особа, яка фактично користується житлом чи іншим володінням на законних підставах при тому що предметом кримінального правопорушення за ст. 162 КК України є житло або інше володіння особи. Через невідповідність назви ст. 162 КК її змісту та розбіжності в трактуванні понять «житло» та «інше володіння», запропоновано об'єднати їх в один термін – «володіння». Це дозволить уникнути термінологічних суперечностей і зробить застосування норми більш послідовним. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 162 КК України, має формальний склад і виражається в одній із чотирьох альтернативних дій: незаконне проникнення; незаконне проведення огляду або обшуку; незаконне виселення; інші дії, що порушують недоторканність житла чи іншого володіння. Законодавство та правозастосовна практика продовжують формувати єдине розуміння цих дій, а наукова доктрина пропонує розширити межі відповідальності для повнішого захисту права особи на недоторканність житла.

Автор визначає що суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 162 КК України, виступає будь-яка фізична особа, яка є осудною та досягла віку 16-ти років. Кримінальне правопорушення за ст. 162

КК України може бути вчинене також і службовою особою, причому це розглядається як обтяжуюча обставина. Узагальнення відповідних звітних показників дає такий підсумок: найбільша частка засуджених за порушення недоторканності житла належить до вікової групи 30-50 років, переважна більшість засуджених є громадянами України, працездатними особами, які не працювали і не навчалися. Значна частка засуджених має незняту або непогашену судимість. Найбільш поширеним рівнем освіти є базова або повна загальна середня освіта.

Порівняння між частинами 1 та 2 ст. 162 КК України, кількість засуджених за ч. 1 (просте порушення недоторканності житла) значно переважає кількість засуджених за ч. 2 ст. (учинення злочину службовою особою).

Згідно із ч. 1 суб'єкт кримінального правопорушення – загальний, згідно із ч. 2 – спеціальний. При цьому хоча вчинення кримінального правопорушення службовцем є обтяжуючою обставиною, згідно зі статистикою, більшість засуджених за цей злочин є безробітними особами середнього віку з середньою освітою. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 162 КК України, характеризується виключно прямим умислом, тоді як мотив і мета, хоч і є факультативними, проте відіграють важливу роль у кримінально-правовому оцінюванні діяння.

Третій розділ дисертації присвячений аналізу елементів, які вказують на посягання на недоторканність житла, фігурують не лише в спеціалізованих статтях КК України, але й в інших нормах. Зокрема, подібні ознаки містяться у ст.ст. 163, 182, 356, 294, 185, 186, 187, 270-1 КК України, а також у деяких правопорушеннях у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: ст. 364, 364-1, 365 КК України. Визначено, що для правильної кваліфікації потрібно чітко розмежовувати об'єкти злочинного посягання.

Для чіткого розмежування кримінального правопорушення, передбаченого ст. 162 КК України, від інших йому суміжних кримінальних

правопорушень проти власності, автор робить повний порівняльний аналіз складів кримінальних правопорушень та з'ясовує, під яке з них конкретне діяння підпадає. Найважливішим є чітке визначення мети та мотиву діяння, що дозволяє відрізнити кримінальне правопорушення проти власності від порушення недоторканності житла. Кримінальне правопорушення, передбачене ст. 162 КК України, є кримінальним правопорушенням з формальним складом і вважається завершеним із моменту вчинення самого діяння, незалежно від заподіяння шкоди. Порушення недоторканності житла, учинене службовою особою, має кваліфікуватися за ч. 2 ст. 162 КК України як спеціальне кримінальне правопорушення, що має перевагу перед загальними нормами про службові зловживання (ст.ст. 364, 365 КК України).

Автором визначено, що ч. 2 ст. 162 КК України передбачає такі кваліфікуючі (обтяжуючі) види діяння, як: а) учинення його службовою особою; б) із застосуванням насильства чи з погрозою його застосування. Учинення порушення недоторканності житла службовою особою як кваліфікуюча ознака кримінального правопорушення вказує на те, що суб'єктом за відповідною частиною статті виступає службова особа. Незважаючи на дискусійні моменти, зокрема відсутність вказівки на використання службових повноважень та різницю в ознаках складу кримінального правопорушення (наслідків у виді істотної шкоди), пріоритет при кваліфікації повинен надаватися спеціальній нормі.

Автором запропоновано вдосконалити формулювання ч. 2 ст. 162 КК України, замінивши його на «ті самі дії, учинені особою з використанням службового становища». Таке формулювання прямо вказуватиме, що кримінальне правопорушення вчинюється не просто службовою особою, а саме з використанням її повноважень, що робить склад кримінального правопорушення більш конкретним. У випадку, коли в процесі порушення недоторканності житла було завдано тілесні ушкодження середнього ступеня тяжкості, тяжкі тілесні ушкодження або настала смерть потерпілого, учинене слід кваліфікувати як множинність злочинів, а саме за ч. 2 ст. 162 КК України

та відповідними статтями КК України, які передбачають відповідальність за злочини проти життя та здоров'я особи. Запропоновано зміни до ч. 2 ст. 162 КК України в такій редакції: «2. Ті самі дії, учинені особою з використанням службового становища або із застосуванням насильства чи з погрозою його застосування або вчинені групою осіб або з використанням спеціальних технічних засобів».

Автор наголошує, що ст. 162 КК України передбачає такі види та межі покарань, що можуть бути застосовані за вчинення зазначеного кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 162 КК України встановлює такі види стягнень: штраф у розмірі від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; виправні роботи строком до двох років; обмеження волі строком до трьох років (що класифікується як кримінальний проступок); ч. 2 ст. 162 КК України передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк від двох до п'яти років (яке кваліфікується як нетяжкий злочин).

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Бобчинського Павла Миколайовича, водночас необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту:

1. У висновках роботи автор пропонує ч. 1 ст. 162 КК України викласти в наступній редакції: «Незаконне проникнення до володіння, незаконне проведення в них огляду чи обшуку, а так само незаконне виселення чи інші дії, що порушують недоторканність житла громадян». Однак використовуючи формулювання «незаконне виселення» дослідник, припускається технічної помилки і не конкретизує з якого місця пропонується криміналізувати «незаконне виселення».

2. Дисертант пропонує здійснювати кримінально-правову охорону власності лише громадянина, виходячи із запропонованої редакції ч. 1 ст. 162 КК України, однак, враховуючи ст. 233 КК України «Проникнення до житла чи іншого володіння особи» захист права на недоторканість житла

забезпечуються особи, яка має ширше тлумачення ніж поняття громадянина. Крім цього відповідно до ст. 316 Цивільного кодексу України суб'єктивне право власності – право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Тому бажано було б вживати більш шире поняття особа як потерпілий від кримінального правопорушення, передбаченого ст. 162 КК України.

3. У ч. 2 ст. 162 КК України, формулюючи кваліфікуючі ознаки автор пропонує використовувати зворот «застосуванням насильства чи з погрозою його застосування» однак не конкретизує усі різновиди насильства, зокрема не зазначає, яке фізичне насильство може бути застосоване до потерпілого.

4. У дисертації автор використовує положення проекту Кримінального кодексу, однак не пропонує зміни до його положень.

Вказані зауваження та рекомендації носять дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки представленого до захисту дисертаційного дослідження, і можуть бути враховані у ході подальших наукових досліджень.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць Бобчинського Павла Миколайовича фактів порушення академічної доброчесності (плагіату, фальсифікацій, фабрикацій тощо) не виявлено. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використані методики дослідження та джерела інформації містять відповідні посилання. Дисертація є завершеною, самостійно виконаною роботою, що має вагомое теоретичне і прикладне значення.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам. Дисертація Бобчинського Павла Миколайовича «Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності житла», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081

«Право», є самостійною завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв’язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для юридичної науки, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341, 19.05.2023 р. № 502 та від 03.05.2024 р. № 507), а її автор Бобчинський Павло Миколайович на основі публічного захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Професор кафедри кримінології
та інформаційних технологій
Національної академії
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор**

Юрій ЛЕВЧЕНКО

**Проректор Національної академії
внутрішніх справ**

Олег ТАРАСЕНКО